

OTA ASKEL ETEENPÄIN

Tavoitteet:

- Tutustua esimerkkien kautta nuorten moninaisiin todellisuuksiin Nepalissa ja Suomessa.
- Oppia tunnistamaan yhteiskunnallisia rakenteita ja globaaleja syy-seuraussuhteita, jotka vaikuttavat nuorten elämään ja mahdollisuuksiin.
- Pohtia globaaliin oikeudenmukaisuuteen ja epätasa-arvoon liittyviä kysymyksiä.

Kesto: 20 min

Ryhmäkoko: Yksilötehtävä. Sopii parhaiten noin 12–26 oppilaan ryhmille.

Tarvikkeet: Roolilaput (liitteenä). Kopioi liite ja leikkaa roolit irti. Jokainen oppilas saa yhden roolin.

Tehtävän kulku:

Siirtäkää pulpetit ja pöydät syrjään, jotta keskelle lattiaa jää paljon tilaa. Kerro, että tässä harjoituksessa on tarkoitus eläytyä toisen ihmisen asemaan. Jokainen saa roolin, mutta näytellä ei tarvitse. Roolia ei saa paljastaa muille!

Jaa jokaiselle osallistujalle yksi roolilappu. Rooleja on 26 erilaista. Vaihtoehtoisesti voit jakaa jokaista roolia kaksi kappaletta, jolloin kaksi henkilöä tietämättään eläytyy samaan rooliin. On kiinnostavaa nähdä, päätyvätkö he samalle viivalle vai eroaako tulkinta roolihenkilön tilanteesta. Purkukeskustelussa voitte pohtia, miten eri tavoin yksilöt tulkitsevat kysymyksiä, tilanteita ja elämää.

Pyydä osallistujia sulkemaan silmät ja eläytymään rooliinsa. Kysy eläytymisen helpottamiseksi kysymyksiä, joihin osallistujat vastaavat hiljaa mielessään roolihenkilön näkökulmasta. On tärkeää, että kaikki miettivät vastauksia rauhassa hiljaisuudessa. Korosta, ettei haittaa, vaikkei tiedä tarkkaan, miten roolihenkilö vastaisi – tarkoitus on käyttää mielikuvitusta. Anna aikaa pohtia kysymyksiä pitämällä taukoa kysymysten välillä.

- Millainen lapsuus sinulla oli? Millaisessa talossa asuit? Mitä työtä vanhempasi tekivät?
- Millaista jokapäiväinen elämäsi on nykyään? Mitä teet aamuisin, kun olet herännyt? Entä päivän mittaan? Mitä teet illalla ennen nukkumaan menoa?
- Missä asut? Missä tapaat ihmisiä?
- Käytkö koulussa tai töissä? Onko sinun mahdollista itse päättää, millaista työtä teet vanhempana?
- Onko sinulla omaa rahaa? Mihin sitä käytät?
- Mitä teet vapaa-ajalla? Onko sinulla ylipäättään vapaa-aikaa? Entä lomia?
- Mikä saa sinut innostumaan? Mitä pelkää? Mitä odotat tulevaisuudelta?

Pyydä sitten osallistujia asettumaan yhdelle kuvitteelliselle viivalle huoneen takaosaan. Kerro, että luet seuraavaksi 20 väittämää. Jos väittämä pitää paikkansa osallistujan roolihaamon kohdalla, hän ottaa pienen askeleen eteenpäin. Jos väittämä ei pidä paikkaansa, hän jää paikalleen. Kyseessä ei ole kisa, väittämistä ei keskustella vielä tässä vaiheessa ja väittämiin vastataan roolihenkilön näkökulmasta, ei omasta. Lue väittämät yksi kerrallaan ja anna oppilaille aikaa päättää, liikkuvatko he vai eivät.

Väittämät:

1. Saat tarpeeksi ravitsevaa ja monipuolista ruokaa.
2. Tunnet olosi turvalliseksi siellä, missä asut.
3. Olet käynyt koulua.
4. Kun sairastut, sinulla on mahdollisuus mennä lääkäriin.
5. Voit käyttää Internetiä.
6. Osaat lukea sujuvasti.
7. Voit matkustaa minne haluat ilman, että sinun pitää etukäteen selvittää, onko kulkuneuvo esteetön.
8. Jos sinua kohdellaan epäoikeudenmukaisesti, tiedät, kenen puoleen kääntyä.
9. Olet onnellinen.
10. Voit luottaa poliisiin.
11. Suhtaudut tulevaisuuteen positiivisesti.
12. Äidinkieltäsi, kulttuuriasi ja uskontoasi arvostetaan maassa, jossa asut.
13. Saat tehdä vapaa-ajallasi, mitä haluat.
14. Koet, että sinua kuunnellaan ja mielipidettäsi arvostetaan.
15. Tunnet, että sinusta välitetään.
16. Käyt ulkomailla lomamatkoilla.
17. Saat aikuisena äänestää vapaissa vaaleissa.
18. Voit kertoa seksuaalisesta suuntautumisestasi läheisillesi.
19. Sinulla on oma kännykkä.
20. Sinulla on halutessasi mahdollisuus päästä opiskelemaan yliopistoon.

Pyydä lopuksi osallistujia jäämään paikoilleen. Osa on luultavasti edennyt lähes joka väittämän kohdalla, osa on lähes samalla paikalla kuin alussa. Pyydä osallistujia muodostamaan parit lähellä seisovan kanssa. Parit esittelevät roolihahmonsia toisilleen ja pohtivat hetken yhdessä, miksi he ovat päätyneet juuri siihen kohtaan seisomaan. Pyydä tämän jälkeen muutamia tai kaikkia osallistujia lukemaan roolikorttinsa ääneen koko ryhmälle. Pyydä lopuksi niitä viittaamaan, jotka asuivat Nepalissa, sitten niitä, jotka asuivat Suomessa. Voit pyytää viittaamaan myös esimerkiksi niitä, jotka olivat alle 16-vuotiaita / tyttöjä / vammaisia / käyneet koulua / asuivat yhdessä perheensä kanssa / huolissaan perheensä toimeentulosta. Pyydä lopuksi osallistujia siirtymään pois roolistaan. Sen merkiksi voi esimerkiksi ravistella käsiä ja jalkoja.

Harjoituksen jälkeen keskustellaan piirissä istuen esimerkiksi seuraavista asioista:

- Miltä eteenpäin astuminen tai paikalleen jääminen tuntui?
- Miten rooliin meneminen onnistui?
- Pystyittekö arvaamaan toisten rooleja?
- Minkälaisia esteitä tuli? Toistuiko jokin asia, minkä vuoksi ei päässyt eteenpäin?
- Oliko Suomessa tai Nepalissa asuvien kohdalla eroja? Entä sen mukaan, mikä roolihahmon tausta, sukupuoli, koulutus tms. oli? Mistä arvelette tämän johtuvan?
- Minkälaiset tekijät vaikuttavat nuoren mahdollisuuksiin päästä elämässä eteenpäin? Entä mitkä tekijät voivat ajaa nuorta osattomuuteen?
- Mitä harjoitus kertoo maailmasta? Mitä se kertoo asenteistamme?
- Mitä pitäisi tehdä, jotta ihmiset olisivat keskenään yhdenvertaisemmassa asemassa?

Harjoituksessa on tärkeää huomata, että niin Nepalissa kuin Suomessa on eriarvoisuutta. Nepalissa on myös rikkaita ja keskiluokkaa ja Suomessa köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Pohtikaa yhdessä, mitkä esimerkiksi yhteiskuntaan, perhetaustaan, sukupuoleen, terveyteen tai taloudelliseen asemaan liittyvät tekijät voivat vaikuttaa nuoren mahdollisuuksiin? Minkälaisia syitä on nuorten kohtaamien esteiden taustalla? Mikä voi auttaa nuorta saamaan hyvän tulevaisuuden?